

Ali se sme odmeriti prevedenim drž. uradnikom pokojnina od stare ali nove plače?

(Izjava velikega župana dr. Pirkmaierja.)

K interpretaciji čl. 239. zakona o civilnih državnih uslužbencih nam piše gospod veliki župan na r., dr. Pirkmaier, sledeče: V interesu prizadetih si Vas dovolim opozoriti, da razprave o interpretaciji člena 239. sl. pr. glede odmere pokojnine državnim uslužbencem, ki se upokoje v 3 letih od dne, ko stopi zakon v veljavo, a še nimajo polne službene dobe, ne upoštevajo besedila zakona, ker bi se morala sicer vršiti vsa polemika proti eventualni krivični praksi v čisto drugem pravcu. V istini je pravno stanje sledeče: Člen 239. pravi v drugem odstavku: »Uslužbenci, upokojeni potem, ko stopi v veljavo ta zakon, a v treh letih od dne, ko stopi v veljavo, uživajo pokojnino po odredbah dosedanjih zakonov.« S tem še ni nikakor rečeno, da se mora pokojnina odmeriti od stare plače. Pravnik, ki čita gornje besedilo zakona: »uživajo pokojnino po odredbah, dosedanjih zakonov« bo isto tudi razumel, da je treba poiskati odredbe dosedanjih zakonov, ako bo hotel odločiti o pravičnosti pokojnine. Za državne uradnike bivše Avstrije je veljala neposredno pred našim zakonom o civilnih uradnikih službena pragmatika iz leta 1914.; kot »odredba« o uživanju pokojnine prihaja tedaj v poštev § 64. bivše avstrijske pragmatike, ki se glasi v originalnem tekstu: »Der Ruhegenuss

des Beamten ist auf Grund der Bezüge zu bemessen auf die er zur Zeit der Versetzung in den Ruhestand Anspruch hatte.« Penzija se tedaj prevedenim uradnikom, za katere je veljala poprej avstrijska službena pragmatika, odmerja od prejemkov, katere so prejeli v trenutku upokojitve, tedaj od prejemkov določenih po novem zakonu o civilnih uradnikih. Pravna stran te določbe je popolnoma jasna ter ne pripušča nikake dvomnosti in najsí hoče biti kdo še tak fiskalist ali protivnik uslužbenčevih interesov. Kljub temu ta določba ni brez praktičnega pomena, ter ima seveda svojo neugodno stran, ki pa daleko ni tako težka, kakor jo je tolmačila sedanjá praksa, katera je vzela pri odmeri pokojnine kratkoma staro plačo za osnovo. Avstrijski penzijski zakon predvideva po 10-letni službeni dobi 40% in za vsako naslednje leto 2% poslednjih aktivnih prejemkov, medtem ko čl. 140. zakona o civilnih uradnikih priznava za 10 službenih let 50% in za vsako nadaljnjo polovico leta 1% pokojninske osnove kot pokojnino. Tudi draginjska doklada se računa po naredbi, ki velja za prej upokojene uslužbence. — Pošiljam to pravno mnenje radi opozoritve prizadetih, da bodo mogli s praviimi in pravno prizanimi argumenti ugovarjati, ako se jim godi krivica. »Naš Glas«.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t Dijaški rok v kadru za dijake trgovskih šol. Pravico na dijaški rok v smislu člena 49. in 52. zakona o ustroju vojske in mornarice imajo oni dijaki državnih trgovskih šol v Sloveniji, in sicer v Ljubljani, Celju in Mariboru, ter trgovske šole v Novem mestu, ki so izvršili 4 razrede gimnazije ali realke ali tem enakovredne šole. To velja pa samo za one dijake, ki obiskujejo redno te trgovske šole, ne pa tudi za one, ki obiskujejo samo specialne kurze na teh šolah, če ravno so preje izvršili 4 razrede gimnazije, realke ali tem enakovredne šole. Rekruti iz teritorija ljubljanskega vojnega okrožja, ki so bili v tekočem letu rekrutovani in ki so izvršili 4 razrede gimnazije, realke ali tem enake šole in eno teh trgovskih šol, naj predložijo potom županstva komandi ljubljanskega vojnega okrožja pravilno kolkovano prošnjo za priznanje dijaškega roka. Prošnji je priložiti izpričevalo gimnazije, realke ali tem enakovredne šole in trgovske šole. Oni pa, ki še niso izvršili eno teh trgovskih šol in so redni dijaki, naj pa poleg izpričevala gimnazije, realke ali tem enakovredne šole prilože potrdilo dotične trgovske šole, da so redni dijaki in da istočasno prosijo za priznanje dijaškega roka in za odložitve dejanske vojaške službe do izvršitve te trgovske šole.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—t Konec slovenskega šolstva na Koroškem. Koroška deželna vlada je nedavno zavrnila zadnji sled slovenskega šolstva na Koroškem: onemogočila je ljudsko šolo, šolskih sester v Velikovcu. Koroški Slovenci danes nimajo niti ene slovenske šole več. V Jugoslaviji pa je minister prosvete razveljavil ukrep svojega prednika, ki je zaradi pomanjkanja učencev ukinil nemško gimnazijo v Ljubljani. — Tako sedaj 100.000 Slovencev v kulturni Avstriji nima niti ene slovenske osnovne šole.

Splošne vesti.

NAŠEMU ČLANSTVU.

Pozivamo naše članstvo, da nam v dobi sedanjega prosvetnega režima poroča vsak slučaj krivice, preganjanja, zapostavljanja pri kompetenci itd. Vsak naj pošlje pismo stvarne podatke z lastnoročnim podpisom potom svojega okrajnega učiteljskega društva na podpisano organizacijo.

UJU poverjenstvo Ljubljana.

— Izplačilo razlike in doklade za upokojece, Beogradska »Pravda« z dne 5. septembra 1924 poroča sledeče: »Ker so se državni dohodki v poslednjih mesecih izdatno povišali, je s tem našlo ministrstvo financ pokritje za izplačilo razlike med starimi in novimi prejemki državnih nameščencev. Predlog za iz-

teljica v Predanovah, za učiteljico brez stalnega mesta v Dolgi vasi; 13. Braž-Grič Franja, učiteljica v Pobrežju, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Prevaljah; 14. Irma Pevnek, učiteljica v Stopcah, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Šoštanj; 15. Josip Verikovnik, učitelj v Šoštanju, za učitelja brez stalnega učnega mesta v Št. Lju pod Turjakom; 16. Vobič - Trstenjak Ema, učiteljica pri Sv. Trojici v Slovgoricah, za učiteljico brez stalnega učnega mesta pri sv. Andražu v Halozah; 17. Josipina Milavec, učiteljica v Babinem polju, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Mostah; 19. Tavčar Ana, učiteljica v Predosljah, za učiteljico brez stalnega učnega mesta na dekliški osnovni šoli v Kranju; 20. Lenče lva, učiteljica v Zagodcahu, za učiteljico brez stalnega učnega mesta pri Sv. Juriju pri Grosupljem; 21. Fakin Franja, učiteljica na Trati, za učiteljico v Mostah; 22. Sartori Nataša, učiteljica v Korinju, za učiteljico brez stalnega učnega mesta na Mirni; 23. Schmid Marija, učiteljica pri Sv. Lenartu, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Št. Vidu pri Stični; 24. Anica Persič, učiteljica v Bohinjski Bistrici, za učiteljico brez stalnega učnega mesta na osnovno šolo na Jesenicah; 25. Rodič Tinca, učiteljica v Gaberju, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Stopiče; 26. Ela Čampa, učiteljica v Sodražici, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Bohinjski Bistrici; 27. Saksida Berta, učiteljica na Dvoru, za učiteljico brez stalnega učnega mesta na dekliški osnovni šoli v Trbovljah-Vodah; 28. Miklavčič Antonija, učiteljica na Blanci, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Ligojnih; 29. Ljudmila Grum, učiteljica pri Sv. Petru pod Sv. gorami, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Brezjah pri Dobrovi; 30. Marija Cizelj-Prašnikar, učiteljica v Nevljah, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Mekinjah; 31. Ložar Marija, učiteljica v Žireh, za učiteljico brez stalnega učnega mesta v Moravčah.

Po neizogibni službeni potrebi (reci: nasilno, protizakonito, kazensko brez disciplinarne preiskave) so premeščeni: 32. Ciril Dequal, učitelj v Dvoru, za učitelja - voditelja v Ambrusu; 33. Mervar Fr., začasni učitelj-voditelj v Ambrusu, v isti lastnosti na Dvor; 34. Mervar - Vehovec Mara, učiteljica v Ambrusu, za učiteljico brez stalnega učnega mesta na Dvor; 35. Gregorič-Mandelj Angela, učiteljica v Mostah, za učiteljico brez stalnega učnega mesta na Barju (Ljubljana); 36. Špenko Josip, učitelj v Komendi, za učitelja v Šoštanj za ekspoziuro v Ravneh; 37. Grgič Jurij, učitelj v Turnišču, na ekspoziuro doljenjendavske državne šole v Benicah.

Iz katehetske službe. Katehet Jožef Žužek je premeščen nazaj v Kranj, katehet Vincencij Lavrič pa nazaj v Kočevje.

— Deputacija UJU pri prosvetnem ministru. Kakor javljajo beogradski listi, se je zglasila deputacija UJU pri prosvetnem ministru ter mu predložila vse resolucije in predloge sprejete na zadnjem učiteljskem kongresu v Dubrovniku. Deputacija je od ministra zahtevala, da se zavzame za izboljšanje gnetnega položaja učiteljstva. Posebne predloge je stavila glede predčasne upokojitve nekaterih učiteljev.

— TOVARIŠICE! Zopet imamo šolsko mladino okrog sebe. Ne pozabimo ji priporočati ob vsaki priliki naš najboljši mladinski list »Zvonček«. Vsak tovarišica naj poskrbi, da pridobi vsaj enega naročnika več kot v pretečenem šolskem letu. Med počitnicami je število naročnikov padlo, poskrbite za nadomestilo!

Na delo vsi, da list zopet dvignemo!

Upravnik.

— Ofic. sožalja Pov. UJU povodom smrti Jakoba Dimnika. Povodom smrti Jakoba Dimnika je prejelo poverjenstvo UJU sožalne izjave od UJU — Pov. Zagreb, od Pedagoškega Književnega Zbora v Zagrebu, Zadrugne Zveze v Celju, raznih domačih okrajnih učiteljskih društev in posameznikov; sožalje so nadalje izrazili: Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Zveza slovenskih učiteljskih društev Julijske Benečije, Sokol I. v Ljubljani, Slovenska Matice v Ljubljani, uredništvo »Učitelja« v Beogradu, načelstvo Jugosl. Dem. Stranke v Ljubljani, poverjenik UJU — Split g. I. Radovanović, Klub Hrvatskih Književ-

nika i Umjetnika u Osijeku. — Daljša poročila o pokojnikovem delovanju so prinesli »Jutro«, »Slovenski Narod«, »Edinost«, »Učiteljski list« ter drugi domači in tudi inozemski listi.

— Imenovanje. Na osrednjem zavodu za ženski domači obrt v Ljubljani je imenovan za upravitelja v 2. skupini II. kat. Božo Račič, nadučitelj 3. skup., II. kat. v Adlešičih.

— Nameščenje istrskih učiteljev v Srbiji. Ker je italijansko ministrstvo prosvete odpustilo iz službe večje število učiteljev slovanske narodnosti iz Istre, ki so se preselili v našo državo ter so ostali brez sredstev, je naše ministrstvo prosvete sklenilo, da se ti učitelji namestijo na izpraznjena mesta po Srbiji. Razpored je že izgotovljen in bo te dni podpisan.

— Profesorska imenovanja. Imenovani so: za profesorja na stalno sistemiziranem mestu na drž. realni gimnaziji v Ptuj V odnik Henrik, suplent na istem zavodu; za stalno vrtnarico na državnem ženskem učiteljsku v Ljubljani Slavica Vencajz, namestna vrtnarica na istem zavodu; za stalno vadniško učiteljico na drž. ženskem učiteljsku v Ljubljani Knez Olga, nam. vadniška učiteljica na istem zavodu; premesti se v isti lastnosti na III. drž. realno gimnazijo v Ljubljani Ančik Andrej, suplent na državnih realnih gimnazijah v Murski Soboti; namesti se Florijan Ščuka, bivši učitelj na realki v Idriji kot kontraktualni učitelj na drž. realki v Murski Soboti; za učitelja telovadbe na stalno sistemizirano mesto na drž. realni gimnaziji v Novem mestu se imenuje Vladislav Rustja, suplent na istem zavodu.

— Premestitev učiteljev trgovskih šol. V trgovinskem ministru pripravljajo ukaze o premestitvah višjega in nižjega trgovskega učiteljstva.

— Poslano. Niso mi prizadejali še dovolj muk slovenski fašisti v Italiji, ne — temveč jih hočejo nekateri prekositi še tu v državi SHS, hoteč me po vsej sili napraviti pripadnikom fašizma. Ker pa imam navado voditi odkrite račune, bom tudi od vsakega obrekovalca zahteval, da položi jasen račun glede moje osebe pred sodiščem! — Herman Kmet, učitelj-upravitelj v Dolenjivasi pri Ribnici.

— Uradni list. V izpopolnitev prejšnjih letnikov Uradnega lista potrebujemo nastopne številke:

Iz I. 1918 : št. 25.

1919 : št. 52. 89.

1920 : št. 149.

1921 : št. 97. 106.

Dotični tovariši, ki nam lahko te manjkajoče številke dopošljejo, naj javijo to po dopisnici na strokovno tajništvo UJU poveri. Ljubljana (Učit. tiskarna). Pripravljeni smo dati kot zameno kak letnik Popotnika ali Zvončka. Nujno prosimo obvestila.

— Prof. Ivan Nekermann v Firenzi, hotel Porta Rossa, spremlja družbe in posamezne goste po galerijah, muzejih in umetnostnih zavodih in vodi izlete v mestu in okolici Firence. Honorar zmeren, dijakle postreže brezplačno proti povrnitvi vstopnin. Znanstveno - zgodovinska pojasnila podaja na licu mesta. Posreduje za dobavo stanovanja. Informacije daje pod gornjim naslovom s priloženo poštino.

— Izenačenje strokovnega šolstva. V ministru prosvete se je sestavila komisija, sestavljena iz uradnikov raznih ministrstev, ki bodo izdelali program enotnega sistema strokovnega šolstva po celi državi.

— Honorarji nastavnikov. Minister prosvete je potrdil sklep prejšnjega ministrstva, po katerem se zvišajo honorarji nastavnikov od 20 na 50 dinarjev.

— Upokojitve učiteljskega. Stalno so upokojeni: Horvat Rudolf, stalni učitelj na II. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani; Kozjak Fran, stalni nadučitelj v Toplicah pri Zagorju; Lovšin Franjo, stalni nadučitelj na Vinici; Marolt Franc, stalni učitelj na IV. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani; Perko Ivan, stalni nadučitelj na Ježici; Petrič Ivan, stalni učitelj na I. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani; Repič - Leskovec Viljemina, stalna učiteljica na Uncu; Sedlak-Perin Ana, stalna učiteljica na Uncu; Franc Schönherr, stalni učitelj na III. deški osnovni šoli v Mariboru; Skulj Tereza, stalna učiteljica v Mostah pri Ljubljani; Salamun Martin, stalni nadučitelj pri Miklavžu; Wessner Ana, stalna nadučiteljica v Trbovljah; Zemme Franciška, stalna ravnateljica meščanske šole v Ljubljani; Čepon Janko, stalni učitelj na II. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani Go

lia-Hubad Serafina, stalna učiteljica v Ljubljani; Mulaček-Bizjak Roža, stalna učiteljica na Kapli.

— **Pričetek pouka na celjskih šolah.** Ker škrlatica še ni nehala razsajati, je celjski mestni magistrat odredil preložitve pouka na vseh šolah od 15. septembra na 1. oktober t. l.

— **Matija Gubec — opera.** Risto Savin je dovršil 6. odersko delo, petdejanjsko opero »Matija Gubec« ter jo hoče predati javnosti. Obstaja namen, da izide v tisku klavirski izveček s pevske glasovi in besedilom največjega Savinovega dela, ako je jamčeno zadostno število odjemalcev. Slovenskemu besedilu bo podložen tudi francoski prevod. En izvod bo stal 4—500 dinarjev. Da je mogoče kalkil glede rentabilnosti in števila tiskanih eksemplarjev, vabimo tem potem naše operne odre, glasbene zavode, trgovine z muzikalijami in umetnost ljubčo publiko, da se v naprej naročajo klavirski izvečki pri skladatelju Ristu Savinu v Zalcu.

— **Književno naznanilo in vabilo na naročbo.** Za šolske prireditve je sestavil podpisane glasbene delce z naslovom »Vino in voda«. — Skladba, ki se prične s triglasnim zborom kot uvod, obravnava na podlagi znane narodne pesmi v obliki dvospeva prepir med vinom in vodo. V prepiru zmaga, kar je pač samo ob sebi umljivo, voda, zato je delce kaj primerno tudi za protialkoholne prireditve. Proizvajali so to skladbo do sedaj že na treh šolah, in sicer s prav povoljnim uspehom. Ker bi izdajatelj tega muzikalnega delca rad določil moč naklade, zato se obrača tem potom do vseh ljubiteljev glasbe te vrste s prošnjo, da mu (po dopisnici) sporočijo, se li naročijo na omenjeno glasbeno delo in ako da, jeli žele »Besedilo in navodilo«. (Cena približno 3 Din) ali »Pevski part« (cena približno 5 Din), ali pa samo »Partituro« (cena približno 10 Din). Skladba izide pred Novim letom 1925. — Anton Kosi, Središče ob Dravi.

— **Našemu tovarišu učitelju Špenku** je umrl 20. avgusta t. l. v Ameriki njegov oče Janez. Preživel je tam četrto stoletje in v najlepših letih s 57 leti starosti v tujini umrl. Bodi mu lahka tuja zemlja, kateri je dal vse svoje moči! Prizadetim naše sožalje.

— **Trirazredno obmejno šolo Sladki vrh** — okraj Maribor okolica bo zapustil naš tovariš nadučitelj Hinko Bregant, na kateri je kot vodja iste neumorno in vztrajno deloval od leta 1919. Prebil in prestal je najhujše čase v letih 1919.—1920., še predno je bila meja definitivno določena. Šola, ki je bila prej »Schulvereinska«, je po njegovi zaslugi postala slovenska. Bal se ni groženj nahujskanih nemčurških duš. Grozili so mu, da se bode šola spremnila prej v prah, kakor da bi se v njej učilo »windisch«. Korakal je neustrašeno po začrtani poti. Še predno je bila meja določena, je uprizoril šolarsko veselico, ki je nadvse dobro uspela. Ustanovil je tamburaški zbor pri oddelku finančne kontrole v Sladkem vrhu. Preoral je ledino in sedaj odhaja mirne vesti na svoje novo mesto v Ruše, kjer bode imel počitek po težkem delu. Škoda, ki jo bo z izgubo našega tovariša Breganta utrpelo obmejno šolstvo, bo velika. Bog daj, da bi njegov naslednik, ki še ni določen, hodil po isti poti in dalje zidal na pripravljenem temelju. Naj mi ne zameri tovariš Bregant, ako mu poklonim te skromne vrstice.

— **Himen.** Poročil se je 3. t. m. tov. Tone Stefanciosa, učitelj v Rogatcu s tovarišico Marico Sekirnikovo, strokovno učiteljico v Mariboru. Bilo srečno!

ZAHVALA.

Od društva upokojenega učiteljstva Slovenije sem prejela lepo vsoto 1400 K kot podporo po umrlem mojem soprogu gosp. Valentinu Burniku v Metliki, za kar se temu društvu priskrbo zahvaljujem.

Amalija Burnik.

— **M. Pirc. Zemljepis Kraljevine SHS za meščanske šole** je izšel v Mariborski tiskarni. Knjiga je odobrena od prosvetnega oddelka. Cena vezani knjigi je 28 Din. Knjiga je II. del Pirčeve zbirke, obravnava pa lego, površje, prebivalstvo in podoben pokrajinski opis. Ob koncu so pridejani tudi sestavki o postanku naše države, o legi z ozirom na ostalo Evropo, o prebivalstvu po narodnosti, o prebivalstvu po veri, o podnebjju, gospodarskih in prosvetnih razmerah in ustavi. Delo je prav skrbno sestavljeno, papir in vezava prav solidna. Gotovo bodo meščanske šole rade sprejele novo knjigo in jo bodo s pridom uporabljale radi njene dobre urejenosti tudi druge šole.

— **Sestanek maturantov letnika 1884. v Rogški Slatini.** Naš blagi tovariš ravnatelj Gnuš je imel srečno roko že pri nakupu Učiteljskega doma; nič manj srečno idejo je imel, ko nas je sklical na prijateljski sestanek dne 3. VIII. t. l. v Rogško Slatino, da obhajamo 40 letnico. Slavljenici so prišli iz raznih strani naše ožje domovine skoraj polnoštevilno; a ostali doma za pečko sedeči so se opravičevali s pogojnikom »bi«. Tovariši slovnico na stran! pa pride pri prihodnjem sestanku prav vsi tje, kamor spada srce... med brate! Okr. šol. nadzornik g. Hinko Šumer je v imenu sreskega glavarja pozdravil navzoče v govoru z izbranimi besedami kar najiskrenejše; istotako je okr. šol. nadz. g. Černeš s svojo ljubko soprogom počastil učiteljstvo s svojo navzočnostjo in ga je v dobro premišljenem govoru navduševal k delavnosti, ker v delu je spas. Oba govornika sta žela za svoja izborna izvajanja krepki aplavz. Napitnica je sledila napitnici, tako da so brez izjeme vsi slavljenici prišli na vrsto. Po udarjaljo se je, da so maturanti l. 1884. podobni nepremagljivi falangi in da je pričakovati, da bode imela vseomorilka smrt z nami še marsikateri trd oreh razluščiti. Niti eden izmed članov ne misli že sedaj na pot med »nebeške penzioniste«. In zopet se oglasi k besedi nekdo izmed »gornjih sto«, to je naš bivši stanovski tovariš g. Slanc, grajščak v Litiji. S svojim, prelepo zasnovanim govorom, prepojenim z raznimi šaljivimi dogodbicami iz študijskih let, je naša srca tako očaral, da je postala marsikatero oko rosno in ko je vzkliknil iz dna kipečega srca: »Tovariši vabim vas, da pridete v prihodnjem letu brez izjeme vsi v Litijo na moj grad, kjer bomo obhajali 41 letnico! je bilo veselje nepopisno, katero se je stopnjevalo do nepričakovane višine, ko je končal z refrenom: »Pridite prav gotovo vsi, dokler je še čas, dokler ne manjka nihče nas...!« Blagi tovariš g. Slanc, bodi potožan in prepričan, da imamo v resnici srčno potrebo, da te obiščemo na Tvojem Tuskulu, kjer si bratski stisnemo desnice in ponovimo dušo krepčalne sladke besede: »Saj srce zvesto kakor zdaj, ostalo bode vekomaj!« Že itak razvneto srce navzočih so postala skrajno žareča, ko je tovariš Kosi svojo krasno napitnico končal z besedami: V letu 1926. bomo obhajali 42 letnico na mojem posestvu, pa ne v tistem Jeruzalemu, ki je v Palestini, ampak tu v sredi Slovenskih gor, tu, kjer se objemajo na ameriški podlagi, liberté egalité, fraternité... mozler s tramicem. Obema g. okr. šol. nadzornikoma, istotako slatinskemu učiteljstvu, vsem in vsakomur izrekam tem potom najlepšo zahvalo, da ste nas počastili z svojo navzočnostjo, ki ste nas prepričali, da »Ovde ljubav mora cvasti«, vam zakličem iz dna srca: »Bog živi vse one, ki dobro znajo in vedo, da bit' učitelj je hudo!« Dan se je le prehitro nagnil k zatonu, še en pogled iz očesa v zvesto oko, še zadnji stisk desnic z bratskim pozdravom, pa nas je »lukamatija« odvedel na razne strani in postali smo... otožni. Meni se je zdelo, da so ob slovesu izpraznjene buteljke žalostno stegovale svoje suhe vratove za nami. Vinko Stoklas.

Naša gospodarska organizacija.

— **g. Ganglov kamen za »Učiteljski konvikl« v Ljubljani:** Alfonz Inkret, učitelj v Predvoru, državno obveznico za 100 Din; Rudolf Horvat ml., učitelj v Škofji Loki, državno obveznico za 100 Din; učiteljstvo v Veržuju po tov. Ivanu Miheliču, šolskemu upravitelju, 25 Din.; Ivan Dimnik, strokovni učitelj v Ljubljani, v spomin miljenca pok. ravnatelja Jak. Dimnika, 40 Din.; abiturienti ljubljanskega učiteljskega izza 1899. leta ob proslavi 25-letnice mature po strokovnem učitelju Alojziju Novaku, 100 Din.; Ivan Šmajdek, šolski upravitelj v Krtini, v počestčenje spomina drag. prijatelja Jak. Dimnika, 50 Din.; Matko Kante, okrajni šolski nadzornik v Ljubljani, v počestčenje spomina pok. prijatelja Jak. Dimnika, 30 Din.; v počestčenje spomina nekdanjega trnovskega učitelja Jakoba Dimnika Lampret iz Borovnice 50 Din in neimenovan 30 Din. Darovateljem lepa hvala! Današnji izkaz: Din 570, zadnjič izkazanih Din 22.000, v 35. in 36. številki »Učit. Tovariša« Din 350; torej znašajo letošnja darila Din 22.920.

Učiteljski pravnik.

— **§ Kdo sme overovljati prepise.** Po odredbi prosvetnega oddelka za Slovenijo z dne 30. julija 1924, št. 12.411 smejo overavljati prepise ravnatelj srednjih šol in učiteljski, okrajni šolski nadzorniki, pri prosvetnem oddelku pa pisarniški ravnatelj g. Abram.

— **§ Popravek razvrstitve.** Na zahtevo Državnega sveta povodom pritožb glede razvrstitve, je odredilo ministrstvo prosvete, da se prevedejo vsi profesorji učiteljski iz pokrajin v 4. grupo prve kategorije, vsi starejši inšpektorji deželni in županijski nadzorniki v 5. grupo prve kategorije v smislu člena 230. činov. zakona, ker so tudi drugi uradniki ostalih strok v pokrajinah v njihovem činu bili uvrščeni v prvo kategorijo.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

— **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA OKRAJ MURSKA SOBOTA** bo zborovalo dne 4. oktobra 1924 točno ob 10. uri. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Podavanje Humer Franjo: »Vtisi iz Italije«. 4. Podavanje Weit Franjo: »Delo itd.« 5. Eventualna poročila o učiteljskih skupščinah. 6. Predlogi, nasveti. 7. Slučajnosti. — **Poročar** t. č. predsednik.

— **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KOČEVSKI OKRAJ** zboruje v soboto, dne 4. oktobra t. l. ob 1. uri popoldne v Velikih Laščah. Dnevni red: 1. Poročilo o skupščinah. 2. Došli dopisi. 3. Naš stan v boju za svoje pravice (tov. F. Ločniškar). 4. Delovanje krožkov (tov. D. Betriani). 5. Učiteljski pevski zbor (tov. M. Trost). 6. Šolski odri in ustanovitve učit. dramskega odseka (tov. A. Završnik). 7. Razni predlogi in nasveti. — **Kosilo** se naroča pri šolski upravi v Vel. Laščah. Tovariši(ice), ki so letos na novo došli v naš okraj, se najiskreneje vabijo. Radi važnosti dnevnega reda je udeležba obvezna, sicer opravičilo. Zdravo!

Razno.

ISTORIJA RUČNOG RADA KOD SRBA.

(Svršetak.)

1898. g. počelo je Društvo izdavat i svoj ilustrirani organ »Ručni rad« koji je izlazio 1899. i 1900. g. Iste godine donet je nov zakon o narodnim školama u kome je ručni rad obavezen predmet. A da bi se on morao u školama sprovesti priređivani su ferijalni tečajevi 1899. i 1900. na kome su oni koji su svršili tečaj bili učitelji onima koji nisu bili na tečaju. 1900. g. o ferijama bilo je 12 petonedeljih tečajeva iz ručnog rada. Kada bi se ovi svršili otpočeli bi oni drugi u ostalim okruzima kojih je tada u Srbiji bilo 21. Dok se na ranijim tečajevima radilo sa dobrovoljnim učesnicima 1900. g. izda se raspis svi učitelji na tečaj. Nije se vodilo brige o godinama starosti, spola, naklonosti prema ideji ručnog rada. Ništa od svega toga. Razumljivo je, da je veliki broj učesnika u početku gundao a kasnije sve glasnije negodovao protiv ručnog rada. I jula meseca 1900 kada se prilikom ženidbe kralja Aleksandra Obrenovića promenula vlada i za ministra prosvete došao Pavle Marinković lični suparnik ranijeg ministra prosvete Andre Dorđević uveo pa i ručni rad. 18. jula 1900. novi ministar izda naredbu da se 20. jula 1900. obustave svi kursevi na neodređeno vreme jer je njima oduzet učiteljima školski odmor na koji imaju zakonsko pravo. S kursevima je bilo svršeno. Više se nikada nisu nastavljali. 250.000 Din nova utrošenog za alat i materijal otišlo je u mutnu Maricu. Partajska politika je nadvladala prosvetu. I Učiteljska Skupština koja je 2 puta tražila uvođenje ručnog rada u škole dale se natociliati na političke vode i donela je rezoluciju protiv ovakog ručnog rada u nas. Mladi učitelji koji su bili pozvani i namešteni u okružne varoši, da bi odatle rukovodili ručnim radom vredani su i klevetani na sve moguće načine i nazivani prijatelji reakcije i premešteni u sela. A upravniki sviju kurseva Jova S. Jovanović — koji je samo ručni rad predavao u beogradskim školama a u slobodnim časovima slušao predavanja na Velikoj Školi i položio profesorski ispit — bude premešten u Loznicu na građansku školu no kako zbog plućnog katara nije mogao mesto zauzeti kralje-

vim ukazom postavljen je za knjigovodu II. klase Ministarstva Vojnog. Min. Vojga je odredio da bude bibliotekar vojnog muzeja i da vrši dužnost nadzornika stolarske radionice u dunavskom stalnom provijantskom slagalištu. Radi toga, pošto je vojnik, morao je istupiti iz uprave Društva za ručni rad i odreći se uredništvu »Ručnog rada« koji je imajući samo 70 pretplatnika prestao izlaziti svojom navršenom III. godinom.

Po novom školskom zakonu od 19. aprila 1904 ručni rad je ušao u ostale nastavne predmete koji se predaje »po mogućstvu«. A to znači da se nigde i ne predaje. Bilo je slučajeva da po koji učitelj unese u šk. budžet i svotu za nabavku alata i materijala za ručni rad ali se ta svota u Okružnom šk. odboru nemilosrdno brisala.

Posle 1918. ručni rad se predaje u učiteljskim muškim školama u Aleksincu i Jagodini blagodareći potpori Društva Podmlatka Crvenog Krsta koji su dali materijalna sredstva za nabavku alata. Ali što nisu zvanični krugovi prihvatili, to je učinila nezvanična organizacija Podmladak Crvenog Krsta koja je u svoj program unela i ručni rad i pomaćanje osnivanja šk. radionica. Od 1. jula do 7. avgusta 1924. g. pomoću iste ove organizacije i Min. Prosvete održan je kao što je u početku rečeno u Aleksincu sa 54 učitelja iz cele Jugoslavije tečaj za ručni rad iz modelovanja, pletarstva, stolarstva i kartonaže koji će ideju ručnog rada dalje sprovesti jer su svi ovi učesnici došli dobrovoljno a ne po moranju. Na drugim faktorima je da ovi učitelji mogu primenuti znanje stečeno na tečaju.

Srpske škole u Vojvodini radile su u saglasnosti sa mađarskim šk. zakonom po kome je ručni rad obavezan predmet. I Srbi su od 1909. uveli ovu novinu. Učiteljska škola u Somboru je isto tako uvela kao obavezan predmet ručni rad, a oni koji nisu imeli sprema za ovu veštinu stekli su je na ferijalnim tečajevima priređivanim kod učiteljskih škola kao stalni. Na njima su i Nemađari stekli umešnost iz ručnog rada.

Crna Gora je s jeseni 1911. poslala bila jednog učitelja u Švedsku da tam prouči ručni slöjd ali praktične primene od tog proučavanja u Crnoj Gori nije bilo.

Danas zauzimljivi učitelji u pojedinim školama predaju ručni rad sa materijalom i alatom kakvim mogu. Vidljivo nastojanje ovega su izložbe radova daka osnovnih i građanskih škola.

Dušan Jelkić.

Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Zahvala.

Za mnogobrojno izraženo sožalje ob prebridi izgubi, ki nas je zadela s prerano smrtno našega nepozabnega sina, oz. soproga, očeta in bratranca, gospoda

Janko Fürsta

nadučitelja,

se najprizrečnejše zahvaljujemo vsem prijateljem, sorodnikom in znancom, pred vsem pa cenj. tovarišicam in tovarišem, ki so prihiteli od blizu in daleč, da spremijo blagega pokojnika na njegovi poslednji poti.

Sv. Jurij ob Ščavnici, Maribor, 7. 9. 1924.

Žalujoči ostali.

V založništvu knjigarne GORIČAR & LESKOVŠEK v CELJU

Je izšlo:

Brinar Josip, DOMOZNANSTVO

za osnovne šole. Zemljepisni podatki in zgodovinske slike o kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Cena vez. knjigi 20 Din. »Domoznanstvo« podaja učencem osnovnih šol v jedrnatih oblikah opis Slovenije (za 4. šol. leto) zemljepis Jugoslavije (za 5. šol. leto) in 44 metodično vzornih slik iz zgodovine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Brinarjevo »Domoznanstvo« nadomešča torej kar tri različne učbenike ter je potemtakem ceno knjige (20 Din) izredno nizka.

Šolska vodstva dobe na vsakih 10 izvodov en izvod zastoj.

Isto založništvo je izdalo:

Brinar Josip, Slovenska vadnica za višje razrede osnovnih šol in za meščanske šole. Vaje iz slovnice, pravopisa in spisja. Cena vezani knjigi 24 Din.

Knjigarna

Goričar & Leskovšek v Celju.